

о. Мицик Ю. А.

КІЛЬКА ДОКУМЕНТІВ З ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННЯ СТУДЕНТІВ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ XVIII ст.

У публікації подано шість документів XVIII ст. з архівосховищ Києва, що стосуються історії Києво-Могилянської академії і до цього часу не були уведений до наукового обігу. У супровідному тексті стисло проаналізовано ці документи, наведено невідомі дані щодо біографій вихованців Києво-Могилянської академії.

Ключові слова: Києво-Могилянська академія.

Під час пошуків в архівосховищах Києва – Центральному державному історичному архіві України у Києві (далі – ЦДАК), Інституті рукопису Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ) та у відділі рукописів Національного музею історії України (далі – ВР НМІУ) – нам вдалось виявити кілька документів XVIII ст., які стосуються Києво-Могилянської академії (далі – КМА). Спочатку торкнемося універсалу гетьмана Данила Апостола. Універсал від 11 січня 1733 р. (31 грудня 1732 р.) виконував роль паспорта чи проїжджого листа, надавався Василю Лисаневичу для безперешкодної поїздки в свій дім у Стародубі і на з'їзд у Прилуці, причому було згадано, що він є причетним до роботи в Кодифікаційній комісії («перевод и свод книг правных»). Лисаневич справді був перекладачем і правником і тому брав участь у роботі згаданої комісії (1728–1743 рр.)¹. Цей універсал важливий і тим, що уточнює місцезнаходження будинку Лисаневича – у самому Стародубі, а також початок його перебування у званні військового товариша, адже він був у ньому уже в січні 1733 р., між тим як у згаданій енциклопедії зазначено про 1734 р.

Інші документи стосуються студентів КМА. Перший із них, ордер архімандрита Кирила 1744 р., передає наказ київського генерал-губернатора генерал-аншефа Воєйкова. Тут ідеться про студента КМА Івана Бозенського. Можливо, він доводився родичем (братом?) 14-річному студенту КМА (клас синтаксими) Василеві Боженьському, поповичу з Летичіва². Є також дані ще про одного можливого родича Івана Бозенського – студента КМА Георгія Бозинського (Го-

зинського)³. У наступних двох документах 1776 р. містяться матеріали справи про фальшивомонетчика – запорозького козака Антона Недоноска та студента КМА (клас риторика) Григорія Якубовського, який за гроші виписав йому фальшивий паспорт. Згадано також і молодшого брата Якубовського – Івана, можливо теж студента КМА. Документ 1782 р. (№ 5) проливає світло на подальший кар'єрний шлях студента Тимофія Саковича, який хотів служити у новгород-сіверському намісницькому правлінні, вказуючи на своє навчання латини в КМА. В документі № 6, послужному списку чиновника того ж відомства Івана Сердюкова, при згадці про його сімейний стан зазначено, що як мінімум один із його синів (Федір) вчився у КМА.

Отже, ці шість документів проливають трохи додаткового світла на повсякденну історію КМА, відкривають імена невідомих студентів, уточнюють біографії визначного вихованця КМА, перекладача й правника Василя Лисаневича.

Зазначимо, що, готуючи документи до друку, ми використали правила публікації українських текстів XVII–XVIII ст., розроблені Я. І. Дзирою⁴, із незначними поправками. Квадратними дужками [...] позначено пропуски в тексті, а знаком (...) – нерозбірливі слова, які не вдалось прочитати.

№ 1

1733, січня 11 (1732, грудня 31). – Глухів. –
Універсал гетьмана Данила Апостола

Ея императорского величества Войска Запорожского обоих сторон Днипра гетман и ордина

¹ Києво-Могилянська Академія в іменах XVII–XVIII ст. Енциклопедичне видання (Київ, 2001), 322.

² Н. И. Петров, *Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии*, т. I, ч. 2. Приложения (Киев, 1904), 52.

³ Києво-Могилянська Академія в іменах кін. XVII – поч. XVIII ст. Повсякденна історія. Збірник документів (Київ, 2005), 471.

⁴ *Літопис Самовидця* (Київ, 1971), 40–42.

святого Александра Невского кавалер Данило Апостол.

Старшинам рейменту нашего, в городах наших обрѣтаючимся, сим нашим пашпортом: понеже указом нашим велено перевод и свод книг правных определенним к тому персонам сочинять ближайшаго ради съезду в городѣ Прилуці, того рады абы товаришеві войсковому пану Василию Лисаневичу, едучому з Глухова в дом свой до Стародуба, из Стародуба в Прилуку, а с Прилуки, естли сълучай позовет в Глухов либо в Стародуб в дом свой и оттуду возвратно в Прилуку, покаместь означенное діло окончится, везде давано в градских и уездных п[...] чтири и козака в проводника, приказуем.

В Глухові декабря 31 дня 1732 году.

На подлинном подпис таков:

Звищеименованный гетман и кавалер рукою власною⁵.

№ 2

1744, квітня 29 (18). – Київ. – 3 ордерів Кирила, архімандрита Свято-Троїцького Кирилівського київського монастиря до ігумені Йорданського монастиря Таїсії (регест)

Ордер щодо імператорського указу з київської духовної консисторії від київського генерал-губернатора генерал-аншефа Воейкова. Тут йдеться про «из квартири бежавшего бывшего в обучении латинского языка киевской Академии у студента Ивана Бозенского Яской митрополии экзарха протопопа Михайла Стрелбицкого сина сержанта Поликарпа Стелбицкого». Указ посиляється вам для скопіювання. А потім його треба повернути⁶.

№ 3

1776, не раніше серпня 30 (19). – Київ. – Свідчення на допиті козака Антона Недоноска і студента Києво-Могилянської Академії Григорія Якубовського

1776 года августа 19 д. в силу магистрата киевского определения состоявавшегося на докладе городничего Федора Стрелевского означенные по оному бывшей Сечи Запорожской куреня Рогувского козак Антон Недоноска и киевския

академии ученик школ реторики Григорий Якубовский допрашиван и показал:

Недоноска

Родился он уезду Путивлского в местечке Великих Тернах (сучасне смт Недригайлівського району Сумської області. – Ю. М.) от тамошнего жителя малороссиянина Иосифа Недоноска, котрым и воспитан и в пятнадцати летах возраста своего отлучился на Дон, в разных тамошних козаков проживал в услужении лет до десети, оттуду пошел в Сечь Запорожскую, где проживал лет до шести. Был в походе сам от себя чрез четыре года под Очаковым и в разных крымских местах, где и ранен. А прошлого 774 году испросил себе от Коша пашепорт для богомолия, пришел в Киев и первее в Киево-Печерском, Софейском и в Выдубицком монастырях проживал на послушании, а потом купив лошада с возничым. А сего ж года в мсце маие, а какого числа не помнит, будучи пьян, не ведает в каком месте, тот данной ему от Коша прописанной пашпорт потерял. И когда пришел во двор киево-подольской жителки девки Софие, в которой он прежде нанимался за работника, застал в нее квартировавшего студента школ реторики Григорья Якубовского, коему случайно объявил о потеряннии того пашпорта, кой по прозбе его и сказал ему: «Не бойся, я тебе напишу билет». И после того третьего дня когда вторично он, Недоноска, пришел к нему, Якубовскому, на квартиру, то брат ево, Якубовского, меншой Иван Якубовский, выняв из сундука написанной уже билет, дал ему [...]⁷.

№ 4

1776, серпня 31 (20). – Київ. – «Доношение» київського магістрату київському коменданту Якову Васильовичу

[Его] превосходител[ству] гспдну генерал [...] коменданту и кавалеру Якову Васил[евичу...]ову из киевского магистрата

Доношение

Сего августа 18 д. представлен в сей магистрат городничим здешным Федором Стрелевским шатающийся здесь безместно человек Антон Недоноска, с явившимся при нем фалшивым билетом. О котором он по допросу показал, что написал ему тот билет и печат приложил академії киевской студент Григорий Якубовский, за которой де он, Недоноска, и заплатил ему три рубля. В чем всем и оной Якубовский за

⁵ Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (ІР НБУВ), ф. І, № 184606. Копія початку XX ст. Внизу документа запис копіїста: «Арх[ів] черн[ігівсько-го] двор[янського] депутат[ського], збір[ання] справа роду Лисановичів № 404 б, аркуш 3».

⁶ Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК), ф. 137, оп. 1, № 17 (?), арк. 21–22.

⁷ ІР НБУВ, ф. І, № 60315, арк. 25. Оригінал завіреним печаткою.

сыском в магистраті по допросу вынился. По всевысочайшим же магистрату киевскому жалованным грамотам всемилостивіше между прочего повелено: таковых студентов представлять в Киев в приказную избу, а боярам и воеводам, в Києві будучим, тіх студентов принимать и против челобитья разыскивая, чинить указ.

Для того как оно студента с сысканною в квартері его на простом камушкі вырезанное печаткою, с **которою и тот фалшивый билет припечатан** (виділені слова дописані на маргінесі. – Ю. М.), так и помянутого Недоноска с найденным при нем фалшивым билетом и с снятыми с них допросами вашему превосходительству магистрат киевский ко определению представил.

Надворной советник И(...)*ский.
Войт Григорий (...)*.
бургомистр Стефан Дмитрович.
Райца Василий Копистенский.
1776 году августа 20 д.
Писар Николай Леонтович⁸.

№ 5

1782, до липня 25 (14). – «Доношение» Тимофія Саковича в новгород-сіверське намісницьке правління

В новгородское сіверское намісническое правление.

Доношение.

Обучась я в киевской академіи латинского языка, имію ныні желание продолжить службу мою у писменных діл при оном правленіи. Для того в новгородского-сіверского намісническаго правления покорно прошу принять меня к ділам и произвести в звание канцелярское.

К сему доношению умершаго козака сотни Глуховской Семена Сакевича сын Тимофій Сакевич руку приложил.

1782 года июля ___ дня⁹.

⁸ IP НБУВ, ф. I, № 60315. Оригінал завірений печаткою.

⁹ ЦДАК, ф. 206, оп. 1, № 269, арк. 2. Автограф. Записи зверху документа: «Под[ано 1]782 году июля 14» і збоку «Отписано».

№ 6

1782 р. – 3 послужних списків чиновників Новгород-Сіверського намісництва

«Чыны и имена.

Дворянской засідатель войсковой товариш поруччик **Иван Сердюков**.

Ис каких чинов?

З малороссийского шляхетства.

Сколко иміет за собою мужеска полу душ людей и крестьян и в которых уездах и как имена селений?

Иміет за собою мужеска полу людей восем в городі Кролевеці.

Вступление в службу, какими чинами и когда происходил?

Вступил в службу и определен 1752 канцеляристом сотенным, 760 февраля 18 писарем сотенным кролевецким, 767 июня 20 значковым товаришем 775 генваря 13 возним сотні Кролевецкой, 779 октября 11 войсковым товаришем. Сего ж 782 году февраля с 4 выбран дворянским засідателем.

В походах против неприятеля и в самих сражениях бил ли или ніт?

Не бил.

Кто был в фергерах, крисрехтах и подозрениях?

Не бил.

К продолжению статской службы достоін или ніт и зачем, и достоін ли к повышению чина?

О способностях и удостоеніи к повышению предаем к рассмотрению главной команды.

Много ли раз в нынішнем чину был в отпусках и на сколько?

Не был.

На ком женат, кто діти и гді обрітаются?

Женат на дочери священника соборной кролевецкой церкви Иякова Маковского Улияні, иміет сынов трох: Федора, Дмитрия и Антона, с коіх первой обучается в киевской Академіи латинского и німецкого языков, другой русской грамоты, а третьей за малолітством же не обучается¹⁰.

¹⁰ Там само, спр. 260, арк. 64 зв. Тогочасна копія.

Bibliographic References

Instituty rykopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. F. I, № 184606, № 60315.
Kyievo-Mohylianska Akademiia v imenakh kin. XVII – poch. XVIII st. Povsiakdenna istoriia. Zbirnyk dokumentiv. Kyiv, 2005.
Kyievo-Mohylianska Akademiia v imenakh XVII–XVIII st. Entsyklopedychne vydannia. Kyiv, 2001.

Litopys Samovydtzia. Kyiv, 1971.
Petrov, N. I. *Akty i dokumenty, odnosyashchiesya k istorii Kievskoj Akademii.* T. I, ch. 2. Prilozheniya. Kiev, 1904.
Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Kyiv. F. 137, op. 1, № 17 (?), ark. 21–22; f. 206, op. 1, № 260, ark. 64 zv.; f. 206, op. 1, № 269, ark. 2.

Rev. Yurii Mytsyk

SEVERAL DOCUMENTS ON THE HISTORY OF EVERYDAY LIFE OF STUDENTS OF THE KYIV-MOHYLA ACADEMY IN THE EIGHTEENTH CENTURY

This publication presents the inventory of the documents related to the history of the Kyiv-Mohyla Academy in the eighteenth century. The documents belong to the collection of the Institute of Manuscripts of the National Library of Ukraine named after V. Vernadsky, and they have not been introduced so far into the scholarly circulation. The accompanying text provides an analysis of the documents and introduces the unknown data on the biographies of the students of the Kyiv-Mohyla Academy.

Keywords: Kyiv-Mohyla Academy.

Матеріал надійшов 28.02.2021



Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)